

Európsky prieskum kvality života za rok 2016

Úvod

Európsky prieskum kvality života (EQLS) je osvedčený nástroj na monitorovanie a analýzu kvality života v EÚ. EQLS sa uskutočnil v rokoch 2003, 2007, 2011 a 2016 a dokumentuje životné podmienky a sociálnu situáciu európskych občanov. Zahŕňa subjektívne a objektívne merania: zaznamenané postoje a preferencie, ako aj zdroje a skúsenosti. Nadácia Eurofound v rámci svojho prístupu uznáva, že kvalita života je široký pojem, ktorý zahŕňa blahobyt jednotlivcov, ako aj kvalitu verejných služieb a kvalitu spoločnosti. V tejto správe sa uvádza prehľad viacerých rozmerov: skúmajú sa v nej subjektívny blahobyt, životná úroveň a aspekty chudoby, zodpovednosť za poskytovanie starostlivosti a rovnováha medzi pracovným a súkromným životom; ďalej zdravotná starostlivosť, dlhodobá starostlivosť, starostlivosť o deti a iné verejné služby; a napokon sociálna neistota, sociálne vylúčenie a spoločenské napätie, dôvera a účasť a angažovanosť v komunite.

Táto správa sa vzťahuje na 28 členských štátov EÚ. Vychádza z údajov EQLS za rok 2016 a informácií z prieskumov v predchádzajúcich rokoch, ako aj z ďalších prieskumov zameraných na posúdenie trendov v európskych spoločnostiach. Desiat rokov po celosvetovej hospodárskej kríze hodnotí sociálny pokrok a jej cieľom je určiť zostávajúce alebo vznikajúce výzvy.

Politické súvislosti

V politickom programe na úrovni EÚ sa čoraz viac zdôrazňuje význam sociálneho rozmeru Európy z hľadiska súdržnosti a konvergencie. EQLS poskytuje prostriedok na meranie dosiahnutého pokroku, napríklad v súvislosti s blahobytom a so sociálnym začlenením. Široký rozsah údajov môže slúžiť na doplnenie sociálnych ukazovateľov používaných na monitorovanie výsledkov politík, najmä pokiaľ ide o vykonávanie európskeho piliera sociálnych práv. Mnohé aspekty kvality života sa určujú na vnútroštátnej a miestnej úrovni a výsledky prieskumu týkajúce sa rozdielov medzi krajinami môžu členské štáty motivovať na vykonanie ďalšej analýzy a zároveň na

vzájomné učenie sa. Keďže prieskum komplexne zahŕňa celú EÚ, poskytuje informácie na úvahy o konvergencii, ako aj o rozdielnostiach v celej únii.

Hlavné zistenia

- Celkovo nastal v EÚ medzi rokmi 2011 a 2016 pokrok v kvalite života, pričom niektoré rozmery sa vrátili na úroveň pred krízy v roku 2007. V porovnaní s rokom 2011 došlo vo všetkých kvartiloch príjmu k zníženiu materiálnych ťažkostí a zvýšeniu spokojnosti so životnou úrovňou. Miera problémov súvisiacich so schopnosťou vyjsť s peniazmi je však v siedmich krajinách stále vyššia než pred krízou v roku 2007. V 11 krajinách viac ako polovica obyvateľov uvádza problémy, pokiaľ ide o schopnosť vyjsť s peniazmi.
- Pretrvávajú významné rozdiely medzi krajinami, pokiaľ ide o kvalitu života, pričom tieto rozdiely sú komplexné a nedajú sa jednoducho opísať v rámci homogénnych zoskupení krajín. Napriek tomu sú však v niektorých spoločnostiach mnohé znevýhodnenia stále výraznejšie než v iných.
- Spokojnosť so životom ostala v EÚ za posledných desať rokov na relatívne vysokej úrovni: v priemere 7,1 bodu na stupnici od 1 do 10 v roku 2016. Tento ukazovateľ medzi rokmi 2011 a 2016 v niektorých členských štátoch narástol, a to najmä v Maďarsku, Estónsku a Spojenom kráľovstve, pričom spokojnosť so životnou úrovňou sa zvýšila najviac v Maďarsku, Bulharsku, Estónsku a Poľsku. V Grécku, Taliansku a Španielsku spokojnosť so životom v tomto období klesla, čo predstavuje pokračovanie klesajúceho trendu, ktorý sa prejavoval ešte pred hospodárskou krízou.
- Hodnotenia týkajúce sa kvality verejných služieb sa celkovo zvýšili. Konkrétne sa zlepšila spokojnosť so zdravotnou starostlivosťou a so starostlivosťou o deti vo viacerých krajinách, v ktorých boli predtým nízke hodnotenia. Vnímanie kvality verejných služieb sa medzi členskými štátmi naďalej výrazne odlišuje a ľudia zo skupín s nižším príjmom uvádzajú menšiu mieru zlepšenia kvality služieb.

- V mestských oblastiach sa teraz viac ľudí obáva o kvalitu ovzdušia. Pokiaľ ide o komunálne služby, medzi zdôrazňované otázky patrí nedostatočný prístup k zariadeniam na recykláciu, zatiaľ čo v niektorých krajinách predstavuje problém prístup k bankovníctvu vo vidieckych oblastiach. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom menší podiel osôb, ktoré sa zúčastnili na EQLS za rok 2016, cíti vo svojej miestnej oblasti blízkosť ostatných – je to tak predovšetkým vo vidieckych oblastiach, kde je tento rozmer dôležitý z pohľadu sociálneho začlenenia.
- Nastalo všeobecné zlepšenie v ukazovateľoch kvality spoločnosti vrátane zníženia pocitu sociálneho vylúčenia, zvýšenia zapojenia sa do klubov, spoločností či združení a zvýšenia dôvery v štátne inštitúcie. Konkrétne u mladých ľudí (vo veku 18 – 24 rokov) bol zaznamenaný najvyšší nárast dôvery v iných ľudí, čo môže naznačovať novú kohortu, ktorá nemá také veľké obavy z krízy.
- Znížilo sa vnímanie napätia medzi chudobnými a bohatými, manažmentom a pracovníkmi, ako aj medzi staršími a mladými ľuďmi. Na druhej strane bolo zaznamenané rastúce napätie medzi rôznymi náboženskými a etnickými skupinami a – hoci v menšej miere – aj napätie medzi osobami s rozdielnou sexuálnou orientáciou.
- Pretrvávajú rozdiely v niektorých ukazovateľoch a je jednoznačné, že rastúci trend obnovy po kríze nemal na všetkých občanov rovnaký vplyv. V prípade skupín s nízkym príjmom boli zlepšenia vo viacerých rozmeroch obmedzenejšie, pokiaľ ide o celkovú kvalitu verejných služieb, vnímanie sociálneho vylúčenia a riziko pre duševné zdravie (na ženy v kvartile najnižších príjmov sa za posledných desať rokov stále vzťahuje najvyššie riziko). Subjektívne vnímanie zdravia obyvateľov, ktoré sa v období po kríze zhoršilo, je však teraz lepšie než v roku 2007, a to aj v prípade kvartilu s najnižším príjmom.
- Boli vyjadrené rôzne pocity nestálosti a neistoty. Patrí sem nižšia istota o schopnosti udržať si vlastné bývanie, výrazné obavy týkajúce sa nedostatočného príjmu v starobe v dvoch tretinách členských štátov (pričom 13 % ľudí v EÚ sa toho nesmierne obáva) a vo viacerých krajinách nižší optimizmus v súvislosti s budúcnosťou svojich detí v porovnaní s vlastnou budúcnosťou.
- Zhoršila sa situácia dlhodobu nezamestnaných osôb. V rámci politik by sa malo zohľadniť, že v tejto skupine sa zvýšili riziká pre duševné zdravie a v tejto skupine je obzvlášť vysoká miera pocitu sociálneho vylúčenia. Pri navrhovaní opatrení by bolo vhodné hlbšie preskúmať zloženie a meniace sa charakteristiky skupiny dlhodobu nezamestnaných osôb.
- S cieľom riešiť problém zadlženosti a nedoplatkov by bolo možné dosiahnuť lepšiu zacielenosť opatrení, keby sa v nich popri bežnejšie zvažovaných spotrebiteľských a hypotekárnych dlhoch zohľadňovali aj dlhy súvisiace s nájmom, verejnoprospešnými službami, telefónom a neoficiálne dlhy. Neoficiálne dlhy sú bežnejšie v skupinách s nízkym príjmom a môže byť pre ne príznačné riziko prílišnej zadlženosti.
- Opatrenia na podporu odolnosti by mali zahŕňať zlepšovanie prístupu ľudí k zdrojom podpory – k sociálnym sieťam aj inštitúciám –, pretože ľudia, ktorí cítia, že sa môžu spoľahnúť na podporu, sa cítia odolnejšími.
- S cieľom reagovať na zhoršenie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom by sa politiky mali zamerať na pracovníkov zamestnaných na dobu určitú a robotníkov, ako aj na ľudí vykonávajúcich činnosti spojené so starostlivosťou, konkrétne ženy v mladšom a strednom veku.
- Na riešenie rastúcej potreby dlhodobej starostlivosti, ako aj s cieľom pomôcť udržiavať a zvyšovať zamestnanosť, by súčasťou politik mali byť opatrenia určené pre neformálnych opatrovateľov, ktorí sú v zamestnaneckom vzťahu, ako aj pre tých, ktorí v zamestnaneckom vzťahu nie sú. Riešenie situácie neformálnych opatrovateľov, ktorí nie sú v zamestnaneckom vzťahu, si zaslúži zvýšenú pozornosť, pretože títo ľudia sú často znevýhodňovaní a môžu sa stretávať s ťažkosťami pri hľadaní iného uplatnenia po skončení svojej opatrovateľskej činnosti.
- Plánovanie služieb pre starnúce spoločnosti by malo zahŕňať rozvoj kvalitných opatrení na riešenie nízkych hodnotení, ktoré dlhodobej starostlivosti pripisujú používatelia týchto služieb, ako aj tí, čo ich nevyužívajú.
- Starší ľudia vo viacerých krajinách, najmä vo východnej Európe, uvádzajú nižšiu spokojnosť so životom a väčšie ťažkosti v snahe vyjsť s peniazmi. K tomuto záveru sa dospelo ako v najnovšom prieskume, tak aj v predchádzajúcich prieskumoch a naznačuje potrebu riešiť poskytovanie sociálneho zabezpečenia.

Politické ukazovatele

- Najväčšie zlepšenie v kvalite života sa zaznamenalo v rámci kvartilu druhých najvyšších príjmov – ide o pozitívny vývoj časti strednej triedy v rámci EÚ –, čo nabáda aj na úvahy o tom, ako tento pokrok možno rozšíriť na ďalšie skupiny, a to pokiaľ ide o kvalitu života jednotlivcov aj o účinnosť verejných služieb.

Ďalšie informácie

Informácie o EQLS nájdete na adrese <https://www.eurofound.europa.eu/eqls2016>.

Správa sa nachádza na stránke [eurofound.link/ef1733](https://www.eurofound.europa.eu/ef1733).

Ďalšie informácie poskytne vedúci výskumu, Tadas Leončikas, na adrese tle@eurofound.europa.eu.